

HÁTRÁNYKOMPENZÁCIÓ – LEHETŐSÉGEK ÉS KORLÁTOK

FEHÉRVÁRI ANIKÓ – SZÉLL KRISZTIÁN

HAZAI ÉS EURÓPAI SZAKPOLITIKAI IRÁNYOK A
KISGYERMEKKORI NEVELÉSBEN
BUDAPEST, 2014. DECEMBER 2.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A TÉMA

❖ A probléma

❖ A helyzetkép

- attitűdök a hátrányos helyzetű tanulók oktatásáról (okok, kompenzációs lehetőségek)
- szocializációs hátrányok kompenzációját befolyásoló tényezők
- kompetenciamérési eredmények

❖ Megállapítások, következtetések

A PROBLÉMA

- ❖ Az iskola nem képes leküzdeni a társadalmi egyenlőtlenségeket, szelekciós mechanizmusai révén a kedvezőbb helyzetben lévő társadalmi csoportok érdekeiket érvényesíti.
- ❖ A tanulói teljesítmény és a családi háttér kapcsolata erős.
- ❖ Az iskola nem csökkenti, hanem növeli a társadalmi háttérből fakadó különbségeket.
- ❖ (Kozma, 1975; Gázsó 1979; Ferge, 1980; Róbert 1986, 1991; Andor, 2001, Berényi et al, 2005; Andor, 2001; Liskó – Fehérvári 1996, 1998; Fehérvári, 1996; Széll, 2014.)

LEGFONTOSABB FOGALMAK, KULCSSZAVAK

- ❖ **Nézetek, attitűdök:** értékelő viszonyulás. Az attitűd olyan kognitív reprezentáció, mely összegzi egy tárggyal kapcsolatos értékítéleteinket, ezáltal irányítja viselkedésünket és szervezi a világ megismerését. Tárgya lehet: személy, csoport, fizikai tárgy, eszme. (Aronson, Golnhofer)
- ❖ **Előítélet:** ellenséges vagy negatív attitűd, mely téves vagy nem teljes információn alapul. Az attitűdök felértékelődése figyelhető meg a neveléstudomány területén (tanítás és tanulás folyamatában is). (Golnhofer, Csapó)
- ❖ **Hátrányos helyzet:** relatív viszonyt fejez ki (a többségi társadalomhoz képest). Kutatói megközelítés (jóléti), állami megközelítés (jogsabályi)
- ❖ **Roma, cigány:** iskolavezetői becslés alapján használjuk (akit a környezete annak tart definíciót alkalmazva)
- ❖ **HH és roma, cigány kapcsolata:** a két halmaz találkozása nagy, de nem szinonimák

KUTATÁS 1.

❖ 1. fázis: 2006 és 2008 között.

'Pedagógus továbbképzések az integrációs programokban'
című vizsgálat. (Liskó–Fehérvári)

➤ Módszere: teljes körű, két lépcsős vizsgálat.

- 2006: bemeneti mérés, 2569 pedagógus, 147 iskolavezetői kérdőív.
- 2007: kimeneti mérés, 2091 pedagógus kérdőív, 30 interjú pedagógusokkal.

❖ 2. fázis: 2014-ben.

➤ 121 vezetői kérdőív, 1368 pedagógus kérdőív, 34 interjú iskolavezetőkkel, 45 osztálytermi megfigyelés.

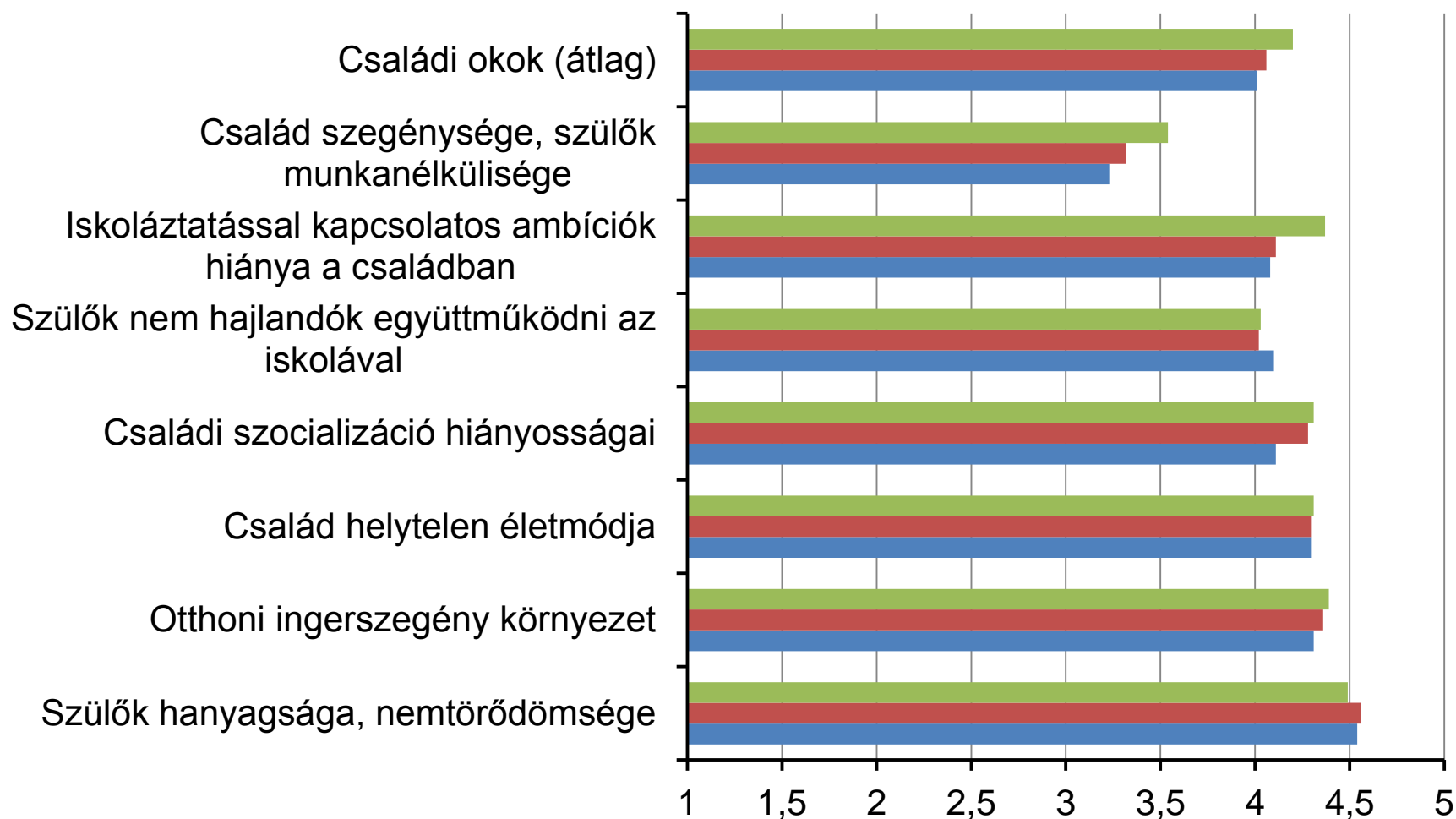
(OFI–PTE, Fehérvári–Híves–Varga)

❖ A kutatás korlátai:

- A minta nem véletlenszerű (pályázatra jelentkező iskolák)
- A 2006-2014-es minta átfedése nem teljes, 70%-os

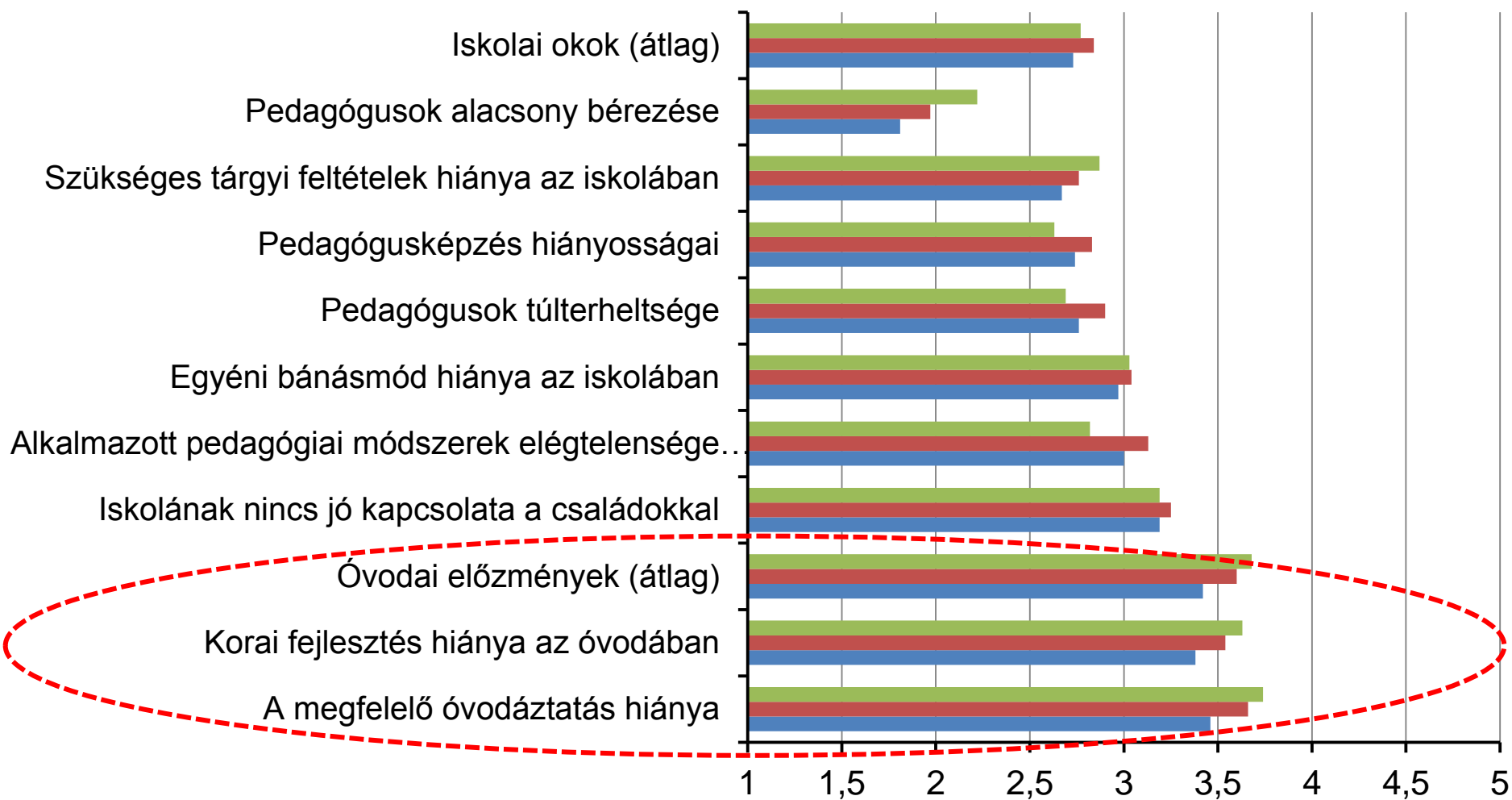
HH TANULÓK – ISKOLAI KUDARC OKA 1.

■ 2014, átlag ■ 2007, átlag ■ 2006, átlag

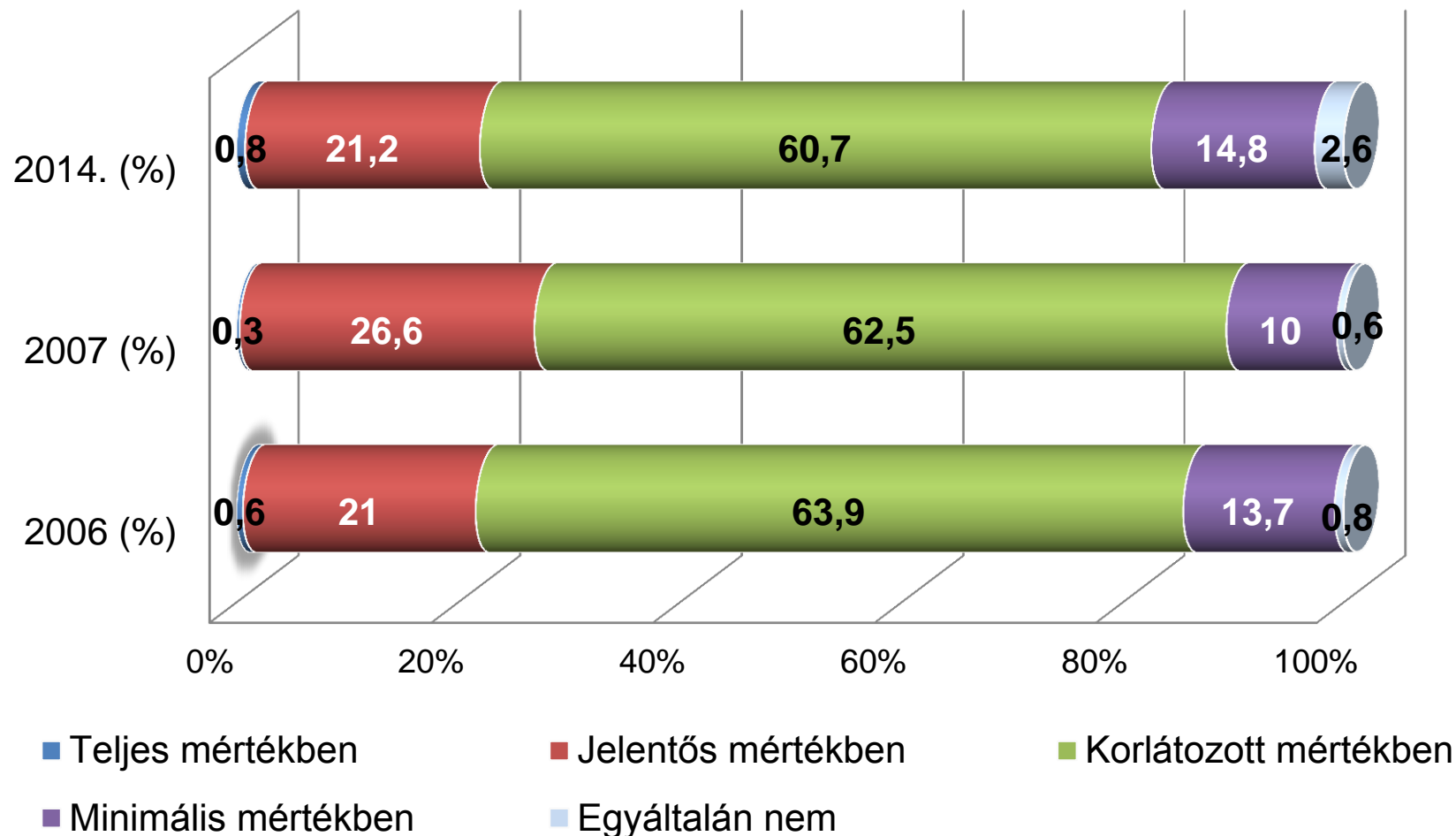

HH TANULÓK – ISKOLAI KUDARC OKA 2.

■ 2014, átlag ■ 2007, átlag ■ 2006, átlag

MENNYIBEN BÍZIK AZ ISKOLA KOMPENZÁCIÓS HATÉKONYSÁGÁBAN?

KUTATÁS 2.

❖ Kutatás

- „TÁMOP „XXI. századi közoktatás (fejlesztés, koordináció) II. szakasz” kiemelt projekt (TÁMOP-3.1.1-11/1–2012-0001)
 - „A pedagógiai munka minőségét befolyásoló tényezők”

❖ Online kérdőíves pedagógus-adatfelvétel

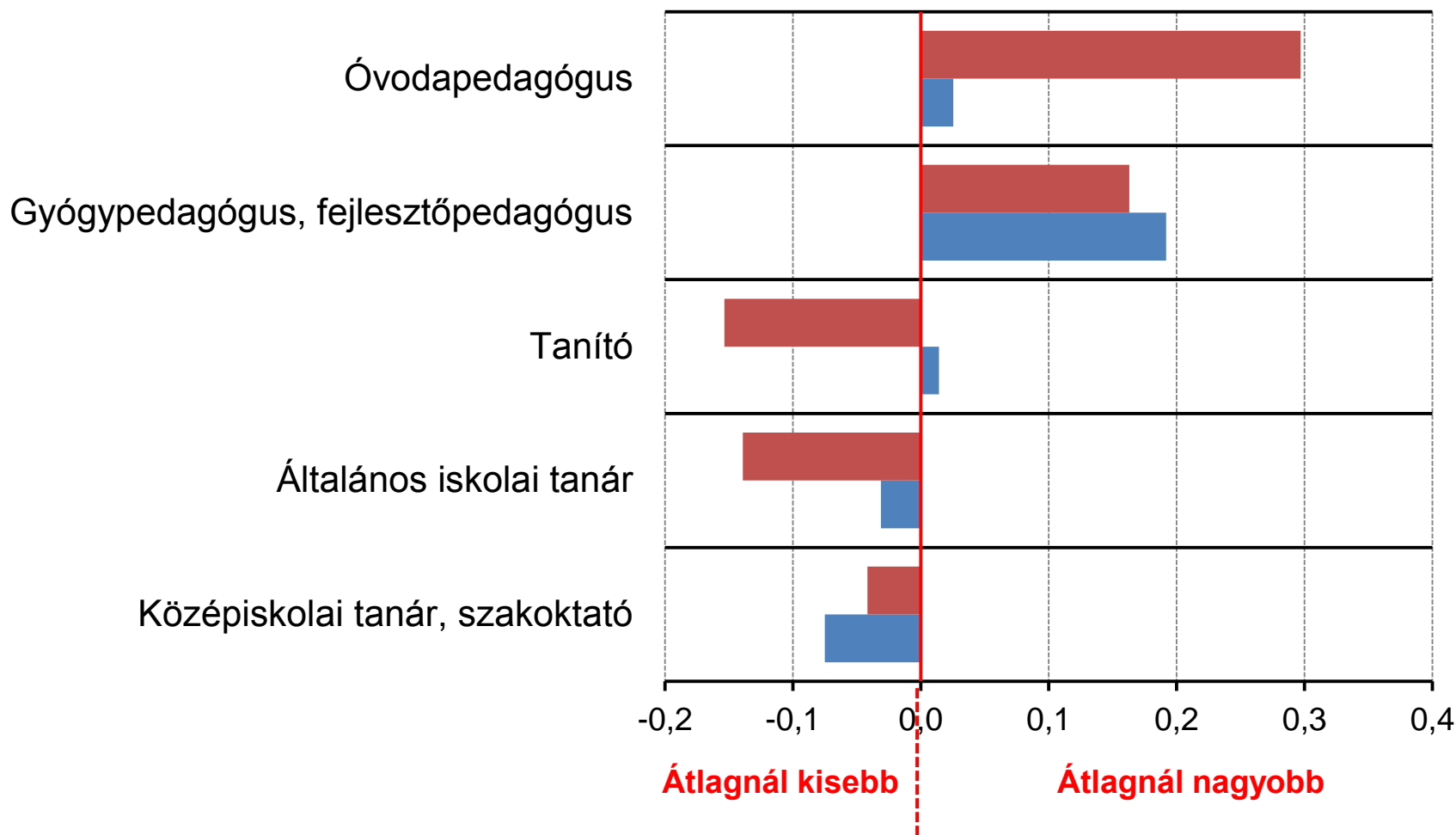
- Járási alapú (50 járás) rétegzett valószínűségi mintán (óvodától a középiskoláig minden tanítási szinten)
 - Adatfelvétel: 2013. október-december

❖ Elemszám

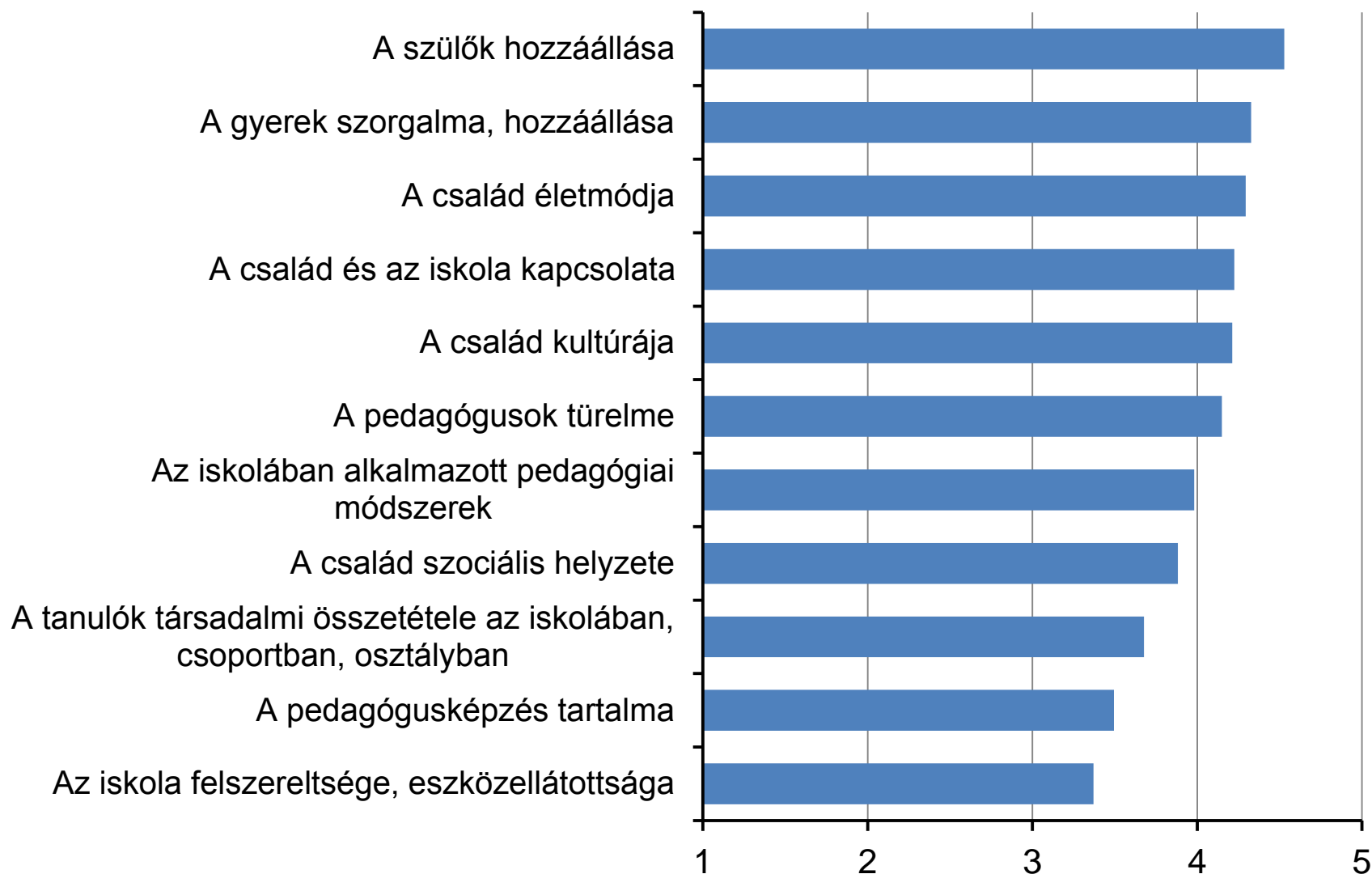
- reprezentatív minta: 8572 pedagógus

HÁTRÁNYKOMPENZÁLÓ HATÉKONYSÁG KÜLÖNBSÉGEI MUNKAKÖRÖK SZERINT

- Óvoda hátránykompenzáló hatékonysága
- Iskola hátránykompenzáló hatékonysága

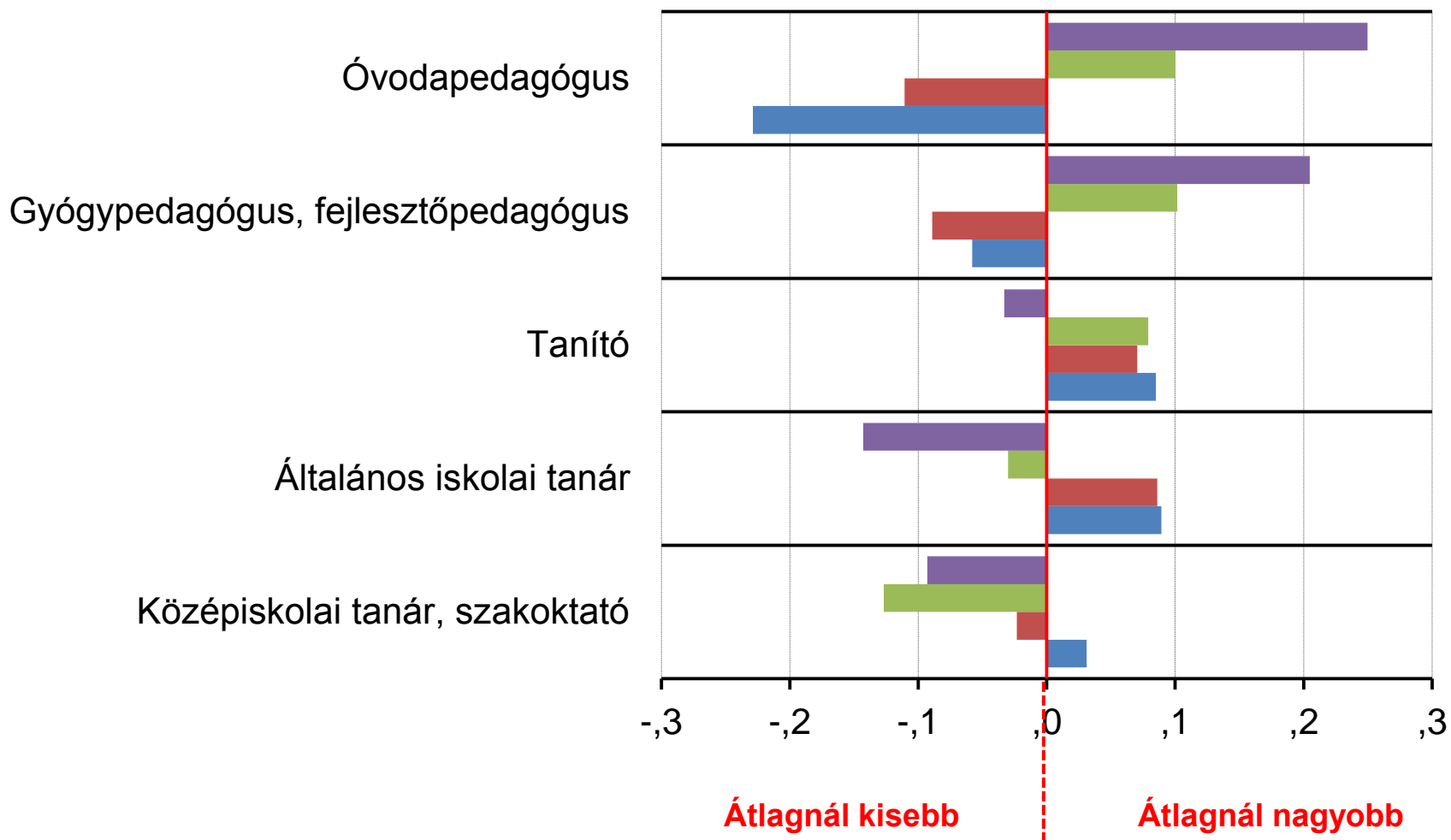
HÁTRÁNYKOMPENZÁLÁST BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Ötfokú skála: 1- egyáltalán nem, 5- teljes mértékben

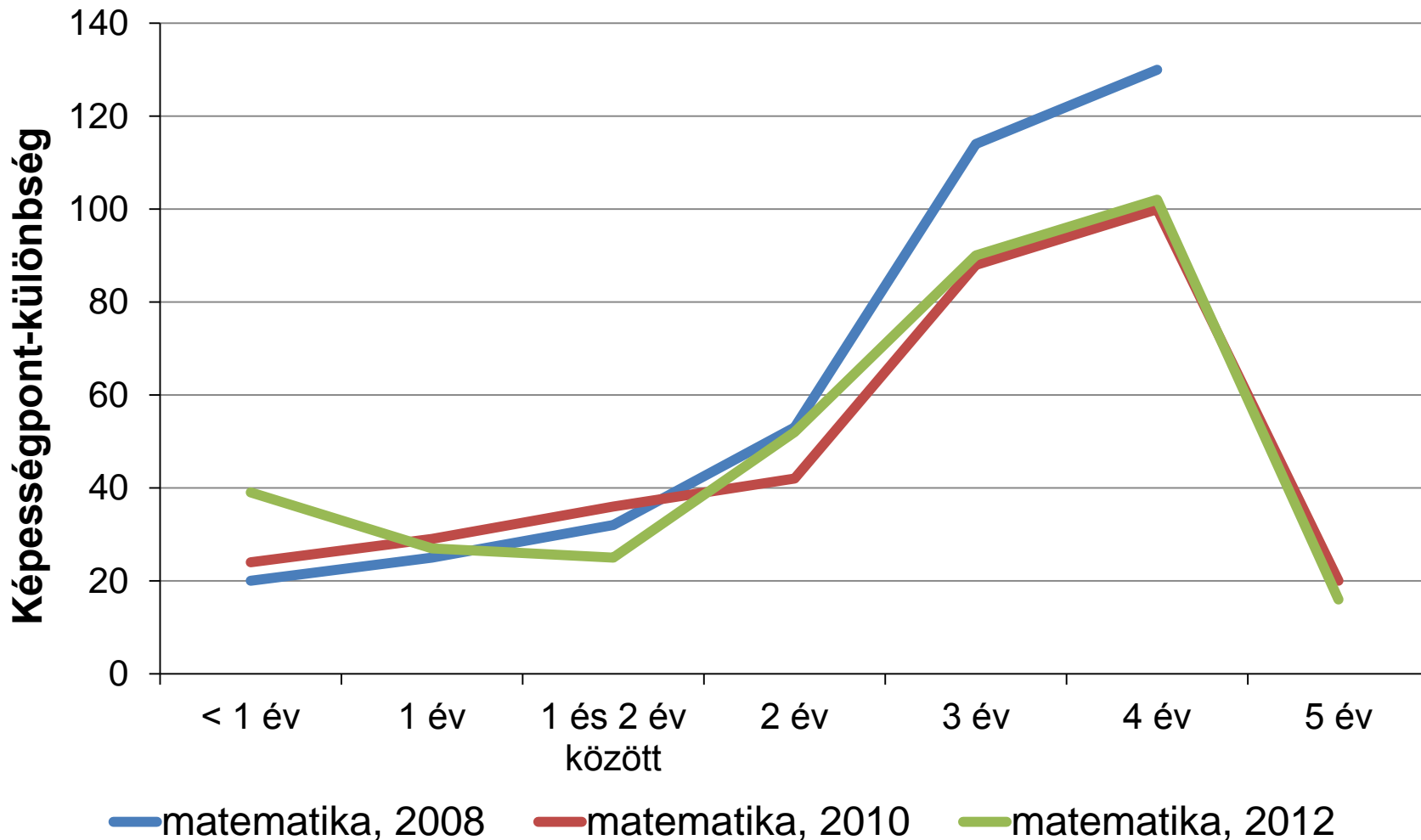
HÁTRÁNYKOMPENZÁLÁST BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK: MUNKAKÖR SZERINTI KÜLÖNBSÉGEK

iskola család és iskola kapcsolata család gyerekek szorgalma, hozzáállása

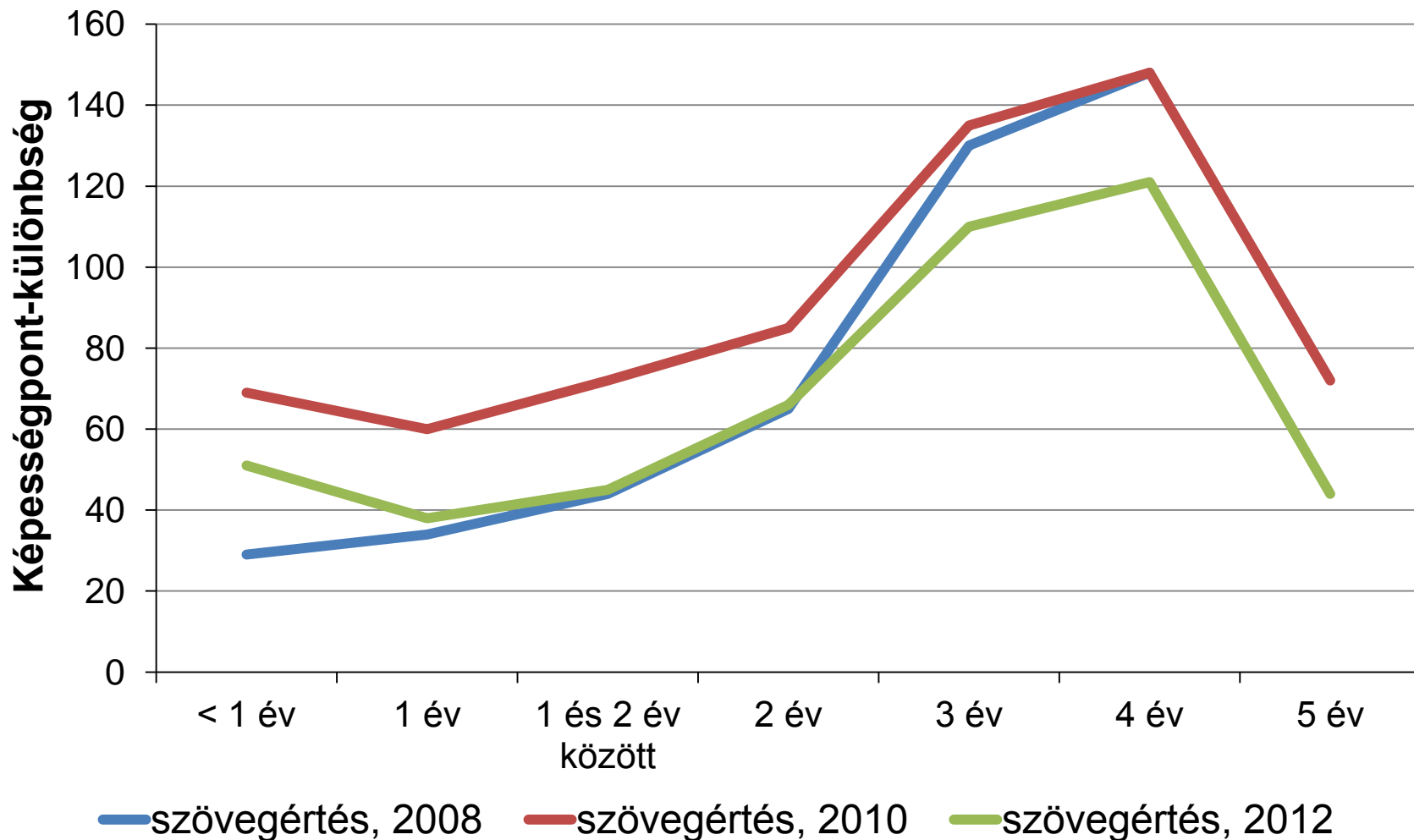
ÓVODÁBA JÁRÁS ÉS KOMPETENCIAMÉRÉSI EREDMÉNYEK (OKM ÖSSZEKAPCSOLT ADATOK), 1.

Azokhoz a tanulókhoz viszonyítva, akik nem jártak óvodába

ÓVODÁBA JÁRÁS ÉS KOMPETENCIAMÉRÉSI EREDMÉNYEK (OKM ÖSSZEKAPCSOLT ADATOK), 2.

Azokhoz a tanulókhoz viszonyítva, akik nem jártak óvodába

MEGÁLLAPÍTÁSOK

- ❖ A pedagógusok szerint az iskolai kudarcok okai között a család szerepe a legfontosabb.
 - Óvodáztatás szerepének felértékelődése az elmúlt években!
- ❖ A tanárok szerint a kompenzáció
 - az iskolában csak korlátozott mértékű lehet,
 - az óvodában nagyobb ennek a lehetősége.
- ❖ Óvoda-, gyógy- és fejlesztőpedagógusok eltérő attitűdjei:
 - Iskola, óvoda szerepének hangsúlyozása!
(=><= szociális helyzet kisebb befolyása)
- ❖ A 3 vagy 4 évig tartó óvodáztatás a tanulói teljesítmény növekedésével jár együtt.
 - A hatás 6., 8. és 10. osztályban is kimutatható.

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET!

fehervari.aniko@ofi.hu
szell.krisztian@ofi.hu

www.ofi.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE